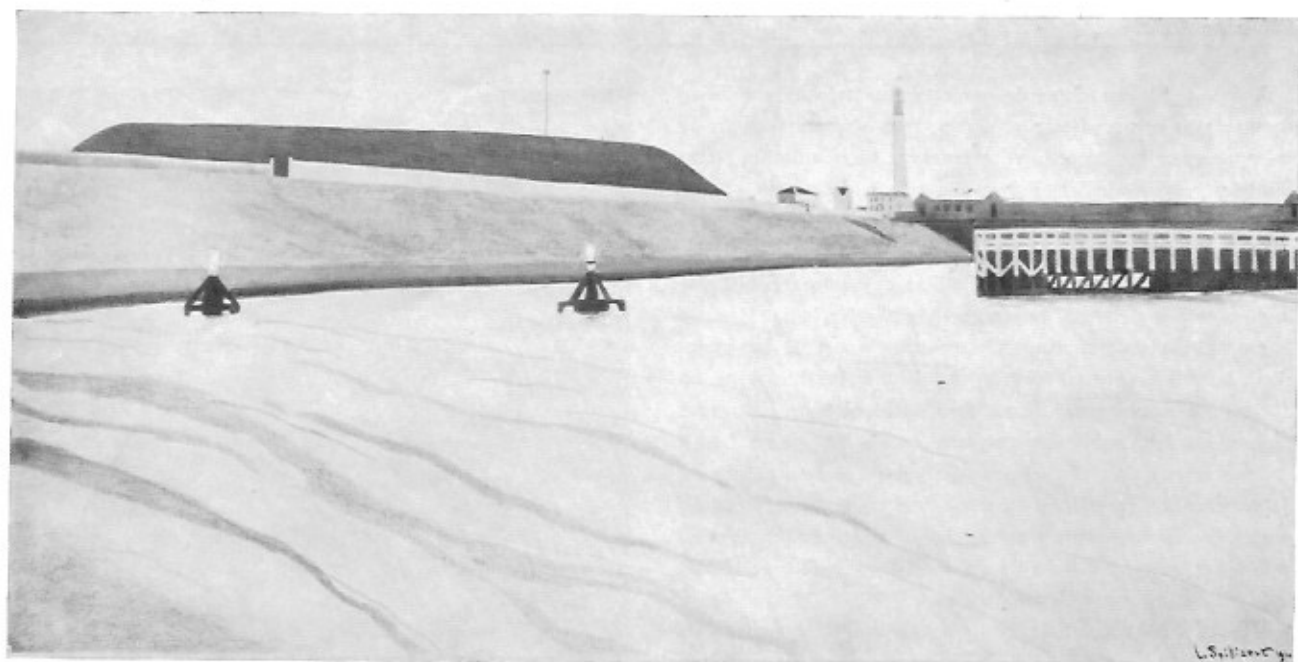

Leon Spilliaert : Havengezicht (1910). Museum voor Schone Kunsten, Oostende. - Foto Antony, Oostende.

LEON SPILLIAERT

Geboren te Oostende op 28 juli 1881, uit een zeer oude Oostendse familie. Vader Spilliaert hield een parfumeurszaak in de Kapellestraat. ¶ Na het O. L. V. College te Oostende doorlopen te hebben, wijdt hij zich volledig aan zijn kunst. Autodidact. Heeft van kindsaf getekend. Eerste schilderijen dagtekenen uit 1900. Van stonden aan tekent hij zich af als een onafhankelijk kunstenaar. ¶ Maakt rond 1908 kennis met Emile Verhaeren, waarmee hij zeer bevriend wordt, en die hem introduceert in de kunstmiddens van zijn tijd. ¶ Huwt in 1916 en verblijft te Brussel van 1917 tot 1921. Komt terug naar Oostende, waar hij achtereenvolgens woont in de Peter Benoitstraat, de Stockholmstraat, de Euphrosina Beernaertstraat, de Smet de Naeyerlaan en de Poststraat. Vestigt zich voorgoed te Brussel in 1935, alwaar hij overleed op 23 november 1946, na een langdurige en pijnlijke hartkwaal. ¶ Is lid geweest van *Les Indépendants*, *Le Sillon*, *Sélection*, *Kunst van Heden*, *Les Compagnons de l'Art*. ¶ Reizen in Frankrijk, Engeland, Nederland, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Italië. ¶ Tentoonstellingen te Oostende, Gent, Antwerpen, Brussel, Luik, Amsterdam, Venetië, Milaan, Verenigde Staten, Nederlands Indië. ¶ Schilderijen in de musea van Brussel, Antwerpen, Gent, Oostende, Luik, Elsene, Grenoble en in private collecties te Oostende, Brussel, Antwerpen, Gent, Luik, Parijs, Wenen, Berlijn, Nederland, Engeland, Italië, Verenigde Staten, Canada, Zwitserland.

SPILLIAERT wordt vaak in één adem genoemd met Ensor en Permeke. Kan men dan van een affiniteit gewagen? Oppervlakkig beschouwd verschilt het oeuvre van deze drie kunstenaars ten enenmale. Bij nadere ontleding echter blijkt, dat zij alle drie op hun manier en met zeer verschillende middelen zijn doorgedrongen tot de ziel van hun stad, er de atmosfeer van ondergaan en in gesublimeerde vorm hebben weergegeven.

In een groot deel van hun oeuvre kan men Oostende niet losmaken van het kunstwerk, het lijkt er mee samengegroeid. Denk aan *Namiddag te Oostende*, *Vlaanderenstraat*, *De rog*, *De oostereetster*, *De roeier*, *De daken van Oostende*, *Maskers op het strand*, *De mistroostige visleurster*, *De schelpen van*

Ensor; aan *Maneschijn*, *Het mooie meisje*, *De mandendrager*, *De twee gebroeders*, *De verloofden*, de ontelbare visserstypen, havengezichten en marines van Permeke; aan *De windstoof*, *De Koninklijke Galerijen*, *De zeedijk*, *De vissersvrouw*, *De baadster*, *De drie oudjes*, *De kabeljauw*, *Het Palace Hotel* van Spilliaert. In dit verband heeft Paul Haesaerts opgemerkt: « Par la seule présence de ce trio — Spilliaert, Permeke, Ensor — Ostende est un centre de peinture moderne, sans doute le plus important du pays. Spilliaert c'est le vent de mer qui crisse et coupe, Permeke ce sont les ouragans, Ensor c'est la lumière cristalline qui joue avec l'écume des vagues et le sable des dunes. »

André de Ridder noteerde onlangs zeer terecht, dat Leon Spilliaert in een *land van schilders geen schilder* was, in de ware zin van het woord. Wat betekent deze uitlating? Dat Spilliaert, op enkele zeer luttel olieverfschilderijen na, slechts gebruik maakte van waterverf, gouache, pastel en Oost-Indische inkt.

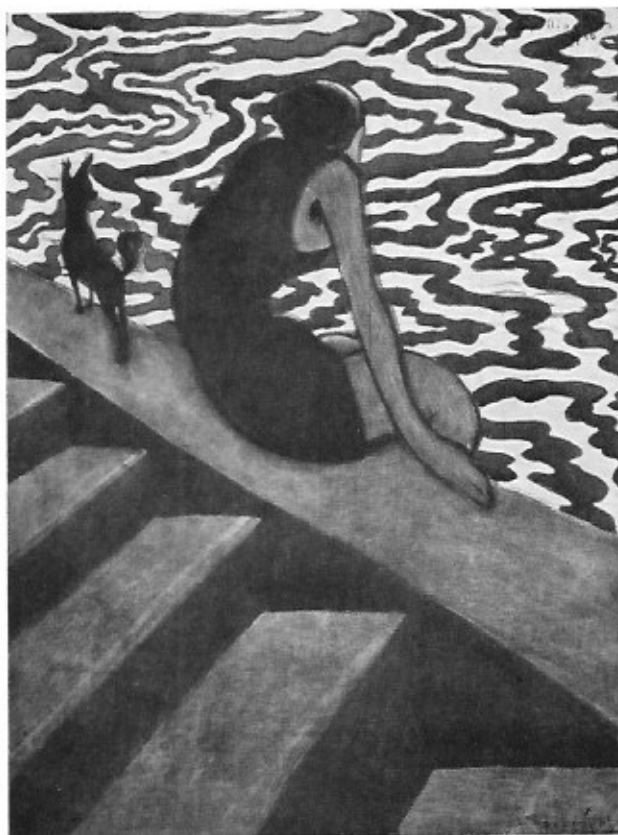
Sommigen hebben dan ook in Spilliaert's oeuvre een bewuste invloed willen zien van de Japanse prentkunst. Is dat niet een te gemakkelijke verklaring? Of spruit zij voort uit het materiaal, waarvan deze schilder bij voorkeur gebruik maakte, en dat inderdaad voor een groot deel ontleend scheen aan het atelier van de Aziatische prentenmakers?

Wat er ook van zij, het soepele penseel, het ruige papier, de onvervalste, eerlijke, matte tonen van waterverf of gouache pasten wonderwel om zijn verfijnde en vergeestelijkt droomwereld uit te beelden, en in de aanwending dezer karige middelen is Spilliaert een meester gebleken.

Van den beginne af (1900) tekende Spilliaert zich af als een volstrekt onafhankelijk kunstenaar, door geen enkele school beïnvloed.

Het is de tijd van de dikbuikige stopflessen uit de winkel van zijn vader, de loodkleurige marines, de sombere zelfportretten, alles in een gamma van donker-grijze tinten gehouden. Maar reeds constateert men in deze eerste werken een verbazende originaliteit van visie.

Terwijl de meeste zijner tijdgenoten nog volop het impressionisme beoefenen — of er in verstrikt zitten — voelt men bij

Leon Spilliaert : De baadster (1910).

Leon Spilliaert : Zelfportret (1908).

Museum van Schone Kunsten, Oostende. - Foto Antony, Oostende.

Spilliaert reeds de drang naar iets nieuws, een neiging om het zichtbare, dat wij door gewoonte niet meer zien, opnieuw te ontdekken. Hij drukte zich reeds *surrealistisch* uit op een tijdstip dat het surrealisme nog niet tot systeem geworden was: en jaren vóór de doorbraak van het expressionisme speurt men in zijn werk de boodschap van de nieuwe beweging.

Velen betitelen Spilliaert als « de schilder van de bomen ». Het is waar dat hij dit onderwerp vaak behandeld heeft. Doch als men het ganse oeuvre overschouwt, dan staat men gewoonweg verbaasd over de buitengewone diversiteit, de onuitputtelijke verbeeldingskracht, de onverzadigbare scheppingsdrang van deze kunstenaar. Het lijkt wel een kaleidoscoop die voor ons oog wordt ontrold, onze geest scherpt en terzelfder tijd ons hart doet jubelen. Het zijn meestal doodgevone onderwerpen die wij anders achteloos voorbijgaan. De dichter die Spilliaert heet leert ons echter weer kijken, kijken en dromen en gelukkig zijn: poëzie van het dagelijks leven.

Spilliaert heeft om zo te zeggen geen evolutie gekend. Hij heeft nooit van een *beweging* deel uitgemaakt, alhoewel hij sympathiseerde met de vooruitstrevende kunst van zijn tijd en de *pompier*s niet kon luchten. Hij scheen buiten de traditionele schilderkunst te leven en gehoorzaamde slechts aan de exclusieve wetten van zijn eigen wezen.

Het is deze apartheid die van hem een van de belangwekkendste Vlaamse kunstenaars heeft gemaakt.

FRANK EDEBAU

KRITIEK

De werken van Spilliaert zijn dingen van hart en geest.

Hubert College

Leon Spilliaert, met zijn onuitputtelijke vinding, zijn gestadige verbijsterende her-schepping, zijn persoonlijke zin voor het gratievolle en zelfs voor de kracht, houd ik voor de grootste, zoniet de belangwekkendste van de in België geboren beeldscheppers.

Henri Vandeputte

Leon Spilliaert is de vruchtbaarste, de verbeeldingrijkste, de meest verbijsterende van onze tekenaars. Paul Fierens De ogen van Spilliaert zijn verrekijkers, welke, door ons te leren zien, ons gezichtsveld verruimd hebben. Zijn geest is een tunnel aan welks uiteinde een schitterende en onbekende toverwereld opdoemt : de feërie van elke dag. P. Haesaerts Meer nog dan schilder, meer nog dan tekenaar is Leon Spilliaert een ziener, een kunstenaar die door zijn ziensvermogen gencopt wordt om het even op welke manier zijn voortdurende ontdekkingen in zichtbare taal te vertolken.

Georges B. Baltus

GRAFISCH WERK

Serres chaudes. Reeks van 10 lithographiën geïnspireerd op *Serres chaudes* van Maurice Maeterlinck. Brussel, 1918.

Les plaisirs d'hiver. Reeks van 12 lithographiën. Brussel, Art Décoratif, 1918.

Sites brabançons. Reeks v. 10 lithographiën. Brussel, 1919.

Franz Hellens : *La femme au prisme.* Brussel, Sélection, 1920.

Ostende et le littoral belge : kft door Leon Spilliaert. Bosvoorde-Brussel, Revue belge d'import. et export, 1929.

Benoit Bouché : *Au temps que Nanette était perdue :* omslag en illustraties door Leon Spilliaert. Brussel, L'églantine, 1931.

Marcel Leconte : *La servante au miroir :* tekeningen van Leon Spilliaert. Brussel, Editions des artistes, 1941.

Tijdschrift « Variétés » van P. G. van Hecke : Verspreide tekeningen, titelplaten en sluitvignetten.

BIBLIOGRAPHIE

Franz Hellens : Leon Spilliaert, in *Sélection*, October 1920.

André de Ridder : *La jeune peinture belge.* Antwerpen, Sélection, 1928.

Paul Haesaerts : Leon Spilliaert. Brussel, Apollo, 1941.

Georges Marlier : *Hedendaagsche Vlaamsche schilderkunst.* Brussel, De lage Landen, 1944.

Mark F. Severin : Léon Spilliaert, in *The Studio*, Mei 1947.

Georges B. Baltus : Léon Spilliaert, in : *Les Beaux-Arts.* nr 388, 1947.

Artes, 1e reeks, nrs 5 en 6, Febr. 1947. Bijdragen van Henri Vandeputte, R[oger] A[vermaete] en André de Ridder.

Frank Edehau : Leon Spilliaert. Antwerpen, De Sikkels, 1950.

Leon Spilliaert en Oscar Jespers op het balkon van de Kursaal (1925). - Foto Antony. Oostende.

